

بنه ماکانی کارکردنمان و چەند تاییه تەمەندیەکی راگەیانندی سەر بەخۆ - نه راگەیانندی سەر بە پارتهکان و نهش هی نوپۆزیۆن سەر بەخۆیه ... هیشام ناگرهیی

akreyii@gamil.com

نامه‌وێ بڕۆمه ناو درێژه کاریه‌کانی پرنسیپیه‌کانی پوژنامه‌گه‌ری، چونکه به هیچ شپوهیه‌ک له بابەتیکی کورتدا ناتوانریت به شپوهیه‌کی ته‌واو هزره‌کانت بگه‌یه‌نی. هه‌روه‌ها کاریکی ئاوی پیویستی به پشه‌کییه‌کی گونجاوه تاوه‌کوو زانیاریه‌کان به شپوهیه‌کی ته‌واو بگه‌نه وه‌رگر، که ده‌بی ئاشنای میژوو و شپوه و قوتابخانه‌کانی جیا‌جیای پوژنامه‌گه‌ری بیت. بۆیه له‌م بابەته‌دا ته‌نیا باسی چەند تاییه‌تەمەندیەک دەکەم که هەر راگەیانندیکی سەر‌به‌خۆ پیویسته ره‌چاویانی بگات تاوه‌کوو بتوانیت له ژبیر ناوی "سەر‌به‌خۆ" دا کار بکات.

هه‌له‌یه‌کی باوی بیرکردنه‌وه لای جه‌ماوهر و هه‌ندی له کارمه‌ندانى بواری پوژنامه‌گه‌ریدا ئه‌وه‌یه که راگەیانندی که‌رتی تاییه‌ت (ناحکومی و ناحزبى) به نمونه‌ی راگەیانندی سەر‌به‌خۆ داده‌نرین و له‌سه‌ر ئه‌و بنه‌مایه ره‌خنه له هەر ده‌زگایه‌کی راگەیانندن ده‌گرن که به شپوهیه‌کی سەر‌به‌خۆیانه کارنه‌کات. به هیچ شپوهیه‌ک ناتواریت راگەیانندی که‌رتی تاییه‌ت به نمونه‌ی راگەیانندی سەر‌به‌خۆ دابنریت، چونکه راگەیانندی سەر‌به‌خۆ هه‌یه که حکومت ته‌مویل ده‌کات و له دانیش‌تگا‌کانی ره‌سمیدا سیاسیه‌تی کارکردن و په‌یروه‌ی کار بۆیان داده‌نریت، نمونه‌ی ئه‌و جو‌ره‌ی راگەیانندن له چەند ولاتیکی ئه‌ورپی (سوید، دانمارک، ئەڵمانیا، فه‌ره‌نسا) دا هه‌یه. له لای تره‌وه راگەیانندی که‌رتی تاییه‌ت هه‌یه که بیلايه‌ن نییه له مملانیی سیاسی و ئابووری و کۆمه‌لایه‌تی و گرنگی ده‌داته کیسیکی تاییه‌ت له کۆمه‌لگادا و به‌و شپوهیه لایه‌نگریه‌کی سرۆشتی دروست ده‌بیت. به‌شپوهیه‌کی گشتی ده‌توانین ئه‌وه بلین: نه‌هه‌موو راگەیانندیکی که‌رتی تاییه‌ت سەر‌به‌خۆیه و نه‌ش هه‌موو راگەیانندیکی حکومی ئاراسته‌کراو و لایه‌نداره.

راگەیانندی سەر‌به‌خۆ ئه‌و راگەیاننده‌یه که تیايدا ده‌زگای راگەیانندن و کارمه‌ندانى له رۆی فکریه‌وه ئۆبجه‌کتیفانه (تیکه‌رانه) کارده‌کهن و ته‌نیا له رۆی ته‌کنیکی به‌رپوه‌بردن و ئاماده‌کردنه‌وه رۆلی بکه‌ر ده‌گین. له‌و راگەیاننده‌دا کارمه‌ندان زیاتر وه‌ک ئه‌کتەر کارده‌کهن و به‌ گویره‌ی پیویستی رۆل ده‌گین و به‌رگری یان هیرش ده‌کهنه‌ بیروپرایه‌کی دیاریکراو. به‌و مانایه له‌وانه‌یه پوژنامه‌وان دوو رۆلی 100% دژ به‌یه‌ک بگینریت له‌ دوو حاله‌تی جیادا. به‌هه‌مان شپوه‌ی ئه‌کتەرێک که له‌وانه له فلیمی‌کدا رۆلی زانیه‌ک بگینریت و له فلیمیکی تردا رۆلی گیلێک، یان رۆلی قوتابیه‌ک. پوژنامه‌وانی سەر‌به‌خۆ له ده‌زگایه‌کی سەر‌به‌خۆدا زۆر ئاساییه رۆل بگوریت و له‌هه‌موو حاله‌تیکیشدا، ئه‌و بیروپرایانه‌ی ده‌رده‌برین ده‌ربری رای خودی که‌سی پوژنامه‌وان نییه و نه‌ش ده‌ربری رای ده‌زگای راگەیانندن. که‌واته بۆ ئه‌وه‌ی ده‌زگایه‌کی راگەیانندن بتوانیت ناوی (سەر‌به‌خۆ) له‌خۆ بنیت پیویسته و ده‌بی ئه‌و ده‌زگای راگەیانندنه‌بیته مه‌یدانی ته‌راتینی هزره‌کانی که‌سانی کارگیر له‌و ده‌زگایه‌دا. هەر کاتیک ده‌زگای راگەیانندی سەر‌به‌خۆ ئه‌و کاره‌ی کرد تاییه‌تەمەندی "سەر‌به‌خۆ" له‌ ده‌ست ده‌ده‌ات و ده‌بیته راگەیانندیکی سیاسی یان حزبی که به‌شیکه له مملانیی چالاک ناو کۆمه‌لگادا.

بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌م تاییه‌تەمەندیانه‌ی سەر‌وه‌هه‌ جپه‌جی بکین پیویسته: رای سیاسی پوژمانه‌وانانی کارگیر له‌ ده‌زگای راگەیانندا به‌ شپوهیه‌کی شاراوه‌ بمیننه‌وه له‌ خوینهر یان هەر هیچ نه‌بیته پوژنامه‌وان ئه‌و

دهزگای راگه یاندنه که تیایدا کارده کات و نابیت بۆ مه بهستی بلاوکردنه وهی بیروپراکانی خۆی به کار بیینیت.

دهرگه وتن له م پرنسیپانهی سه ره وه واتای ئه وه ده گه یه نیت که ده زگای راگه یاندن یان کارمه ندانی ئه وه ده زگایه سه ره به خۆ نیین له مملانی نیوان لایه نه سیاسی و کۆمه لایه تیه کانی کۆمه لگادا و ئه رکی ئه وان له گواسته نه وهی رۆداوکانی گۆمه لگا و چاودێرکردنی کاری ده سه لاتداران تیده په ریت. به زاندنی ئه و سنووره واتای ئه وه یه که رۆژنامه وان یان ئه و ده زگایه تیایدا کارده کات، وتاریکی سیاسی و کۆمه لایه تی تایبه ت و ده ستنیشانکراوی هه یه و به م شیوه یه ده بیته به شیک له مملانی راسته وخۆی ناو هه ر ولاتیك یان کۆمه لگایه کدا.

کاتیك باسی بابه تیانه کارکردن ده کریت یان کارکردنی بیلایه نانه ده کریت (ئمیپرسیهل) واتای ئه وه ده ددات که ده زگای راگه یاندن و کارمه ندانی به شیک نین له هیچ مملانییه کی پارتایه تی و فکریدا به لکوو چاودیری هه موو مملانییه کان ده کات و هه مان گرنگی ده داته هه موو بیروپراکان و مه بهستی سه ره کی ئه و راگه یانه ئه وه یه، ئه وه نده ی بتوانیت هه موو رۆداوه کان و ژبانی سیاسی و ئابووری و.... و بگه یه نته جه ماوه و ده سه لات، هه ره ها کۆده کانی مملانییه کان ئاشکراکات.

که واته راگه یاندنی سه ره به خۆ به شیک نییه له مملانی و هیچ هیلی سووری فکری و سیاسی لای نییه و بۆ ئه وه ی بتوانیت به م شیوه یه کاریکه ییت پیویسته ئه وان ه ی کاریش ده که ن له رۆژنامه گه ری سه ره به خۆدا هیچ هیلی سووریان نه بییت و زیاتر وه ک دادوه ریک گوئ له هه موو بیروپراکان بگریت و بریار بخاته دهستی جه ماوه و ده زگاکی بریارده ر له کۆمه لگادا.

ئاشکرا تر بلین پیویسته راگه یاندنی سه ره به خۆ هه موو رۆداوه کان بخاته به ردهستی جه ماوه ر و ده سه لات بۆ ئه وه ی دواتر خودی جه ماوه ر و ده سه لات بریار له سه ر بدن نه ک خودی که سی دادوه که له م حالته دا رۆژنامه وان هه. هه ر راگه یاندنیک نه توانیت ئه و هاوکیشه یه رابگریت، سه ره به خۆیی خۆی له ده ست ده دات.

ده سه لاتی راگه یاندنی سه ره به خۆ له ودایه که نه یینه کان ناشاریته وه و شالاویکی زانیاری باوه رپییکراو و بیلایه ن ده خاته به ر دهستی جه ماوه ر و ده سه لات. ئه و زانیاریانه کاردانه وی سروشتی ده بییت هه م له لای جه ماوه ر و هه م له لای ده سه لات هه.

هیژی راگه یاندنی سه ره به خۆ له وه دایه که جه ماوه ر متمانه ی به زانیاریه کانییه و راستگویییه کی باش له قسه کانیدا هه یه.

جیاوازی هه ره گه وه ی نیوان رۆژنامه گه ری حزبی و سیاسی لایه نداردا (چ حکومی بیت یان هی پارتیه کان و که رتی تایبه ت) و رۆژنامه گه ری سه ره به خۆدا ئه وه یه که له حالته تی یه که مدا تۆ به شیک له مملانی واته یان خاوه نی سکالانامه ده بیت یانیش ئه و که سه ده بیت که سکالا له سه ر کراوه (موده عی یان موده عا عه له یه ی) و هیچ کام له وانه راستی لای نییه به لکوو راستی لای دادوه ره (حاکم) که له م حالته دا راگه یاندنی سه ره به خۆ ئه و رۆله ده گپیت....

بۆ نموونه له کاتی شه ری براکوژی نیوان پارتی و یه کیتیدا، هه ر یه ک له پارتی و یه کیتی باسی دادوه ری خۆی ده کردت و لایه نی تری تاوانبار ده کرد و به شیوه یه ک قسه یان ده کرد که هه ر یه که یان 100% راسته... له و حالته دا راگه یاندنی پارتی و یه کیتی لایه نگر بوون و هیچ کامیان راستی به جه ماوه ریان نه ده وت... هاوکات هه ندی پارتی کوردستانی و ده زگای راگه یاندنی کوردی هه بوون که باسی شه ری ناوخووییان ده کرد و نه قلی مملانی چه کدار و سیاسی نیوان پارتی و یه کیتیان ده کرد، راگه یاندنی ئه و لایه نانه ش به شیوه یه ک رۆداوه کانیان نه قل ده کرد که به دریزای شه ری براکوژیدا یان له په رژه وه ندی پارتیدا ده بوو یانیش یه کیتی. که واته ئه و رگه یاندنه ش سه ره به خۆ نه بوو و به شیک بوو له هاوکیشه ی شه ری سیاسی و چه کداری نیوان پارتی و یه کیتیدا. به هه مان شیوه چه ند رۆژنامه یه کی

27-4-2006 17:01 به کاتی ناوهندی ئه وروپا

به ناو سه ربه خووش هه بوون که هه مان رۆلێان ده گێرا. به داخه وه له و قوناغده دا هه یچ راگه یان دێکی گه و ره نه بوو که بتوانیت رۆلی راگه یان دنی سه ربه خو بگێریت بۆ ئه وه ی له م نمونه یه دا به کار بێنین. ئه گه ر راگه یان دنیکی سه ربه خو له کوردستاندا هه بوایه پێویست بوو به گوێره ی پێشکه و تنه کانی شه ر و مملانی باسیان کردبا و هه م هێنای له شکری به در و ئێران و هه م 31 ئابیان و هه م ئاواره کردنی کورد له هه ولێر و سلیمانی له رۆانگه ی جه ماوهر و ده سه لاته وه نه قلیان کردبا و له و مملانییه دا ته نیا به رژه وه ندی به رزی نه ته وه یی واته (کوردستانی وه ک گرۆپه که سانیک) له به ر چاو بگه رایه .

تا وه کوو بتوانی به شیوه ی سه ربه خو کاربکه ییت و به رده وام بیت له کارکردندا و په ره به کاره کان بدریت، مه رجه ی سه ره کی سه ربه خو یی ئابووری و داراییه و پێویسته سه رچاوه ی پێویسته کانی به رپه و بردنی ئیداری ئه و ده زگای راگه یان دنه به شیوه یه ک دا بین بکریت که نه بیته هۆی ئه وه ی ده زگاکه سه ربه خو ی خو ی له ده ست بدات.

له چه ند ولاتیکی ئه وروپا ده ولت بۆته سه رچاوه ی ئه و جو ره راگه یان دنه بۆ ئه وه ی راگه یان درییگی و گرنگی به هه موو رۆدا وه کان و لایه نه کانی کومه لگادا بدات، نه ک ته نیا ئه و لایه نه نه ی که پا ره لی دیت یان له جیگای سه رنجی خوینه رانه ... بۆ نمونه له وانه یه گه نجان زیاتر گرنگی به ژیا نی کومه لایه تی خو یان بدن، له وانه یه که مپانیان بیان ه ییت ریکلام بۆ به ره مه کانی خو یان بکه ن و هه موو شتیکی تر لایان ئیه مال بکریت و به و شیوه یه ئه و ده زگای راگه یان دنه ده بیته ده زگایه کی لایه نگر.

هه لبه ته راگه یان دنی لایه نگر و حزبی به شیکه له راگه یان دن و باسکردن له راگه یان دنی سه ربه خو واتای ئه وه نادات که ئیه ره خنه ی نیگه تیا قانه له راگه یان دنی حزبی و سیاسی ده گرین به لکوو له هه ر کومه لگایه کدا پێویسته گرنگی به هه موو جو ره کانی راگه یان دن بدریت و نه بوونی راگه یان دنی سه ربه خو له کوردستان گه لێنێکی گه و ره ی له راگه یان دنی کوردیدا دروست کردوه و پێویسته پر بکریته وه .

به ر ئه وه ی کۆتایی به م بابته به یه م پێویسته با سی راگه یان دنی "خزمه تی جه ماوهری " بکریت وه ک به شیکی گرنگ له راگه یان دنی سه ربه خو له هه ندی ولاتدا. راگه یان دنی خزمه تی کومه لایه تی (پوبلیک سیرفیس) چ وه ک رۆژنامه یان را دیو یان که نالی ته له فزیو نی (ته نیا له چه ند ولاتیکی) نمونه یه کی باشی راگه یان دنی سه ربه خو ن که ده توانیت بۆ وه رگرنتی وینه یه کی راگه یان دنی سه ربه خو به کار به یه نریت.

له ژیر رۆشنا یی تیروانیی سه ره وه که له هه ندی ولات وه ک مه رجه کانی کارکردنه له ده زگایه کی سه ربه خو دا، به نده، له وه تی ده ستی به کاری راگه یان دنی سه ربه خو کردوه، وازی هێنا وه له نووسین و را ده ریرین و ئه و بواران ه ی باسیان لێیان وه ده که م په یوه ندیان به راگه یان دن و هه لویسته کانی سه ربه خو یه وه هه یه. هه ندی که س ئه م هه لویسه ی من به پاشگه زیوونه وه له ره خنه گرتن له ده سه لات داده نین و هه ندیکیان به ترس و هه تتا په یوه ستن بوون به ده سلاته وه داده نین، به لام له راستیدا ته نیا په یوه ندی به مه رجه کانی کارکردنی راگه یان دنی سه ربه خو یه وه هه یه، که تیایدا نابێ هزه کانی من ببه به شیکی له و راگه یان دنه ی که تیایدا کارده که م. راسته له سه ر حسابی منه، راسته سنووری ئازادی من پێشیکرا وه به لام هه ر شتیکی باجی هه یه. باجی راگه یان دنی سه ربه خووش ئه وه یه که ده بی نه مینیت وه ک به شیکی له مملانیی نیوان لایه نه کان و وه یزه کاند، به لکوو ته نیا رۆدا وه کان وه ک خو یان بگه یه نییه جه ماوهر و خودی جه ماوهر و ده سه لاتداران بریار له سه ر بدن ..